

renen
nen — in
it nog wel
„Geloof-
lijf aanne-
duidelijk,
BELOFTE
egenen
„dat dr J.
ef: „naar
gedacht:
ndel); het
ch, wat ik
nog zoo'n
te figuur”

te, en ge-
at anders,
en”? Ant-
th denken,
„onover-
dergeboor-
roeger wel
berei-
de capitu-
1942—'44
de eerste
hebben de
bovendien:
daarin)
lan is die
sestesdaad
id deel —
Dat is dus
egd heeft,
swam met
: wederge-
oenade-
tanti-
e qualiteit
postatisch.

De zes
zen zeggen,
ig is met
h zou op-
h zelf
slachtig of
je, en nog
ormule er-
vezen, dat
maakt niet
dogmati-
niets om
o, als te
aten ver-
reestem-
id heeft”;
an hebben
ngingsfor-
al „1905”;
het uit-
ster anhy-
pôts is de
eks, Voes,
pex. Dank
le synodo-
tekenen
gelooven

Het betee-
g niet an-
ar een be-
ns op een
zig. De M.
ol was en
de dogma-
rvangings-
N” nu in-
strijdt. Zal
en spatten
op te ne-
dat woord
hebben de
elijden,
in kje,
naar als 't
de Goede
ogmaticus,
is. Anders
atisch; en
e beweren.
de Goede
blik, waar-
nize kerken
ggelopen,
orpost der
a, ons allen
te onder-

dat de de
ens insluit
Overigens
streert, dat
de confron-
eigen leden
K. S.

steunen, en alzoo dat zware woord „belijden” hyposta-
tisch zal maken in en door de gedegen substantie van
een op Schrift en belijdenis gegronde weerlegging van
b.v. ondergeteekende's openlijke afwijzing van de ver-
vangingsformule, waarmee thans ds de Goede's be-
lijden symfonisch is. Hij zal dan ons den dienst
doen, het gereformeerde volk te helpen, uit het war-
net van anhypostatisch gewurm om onwezenlijkheden,
zich los te werken, en weer eens zich te concentreren
op Schrift en belijdenis. We willen graag daarin onze
bijdrage leveren. Niet wij, doch hij stelt hier een be-
lijdeniskwestie. Laat ons afwachten, of deze dienst
aan de kerken geschieden zal. De keuze van het woord
„belijden” maakt zoo'n worsteling, om weer eens sa-
men de Schrift te openen, wel waarschijnlijk. We bie-
den onze medewerking aan, maar willen dan ook open-
lijk zeggen tot ds de Goede: ondergeteekende zal de
vervangingsformule bestrijden. Hij heeft iets dergelijks
in 1944 gezegd tot alle kerken, opdat ze zouden
weten, wat er in Kampen gebeurde. Thans zegt hij
het weer, waar alle kerken staan toe te luisteren, aan
curator ds M. de Goede. En hij verwacht van hem
geen „tolerantie”: als ds de Goede de vervan-
gingsformule wil belijden, dan móet hij onderge-
teekende aanpakken. Ds B. A. Bos heeft dat al in uit-
zicht gesteld voor wat de vraag der kerk betreft, al
is er dan nog niets van gekomen, naar ik meen te we-
ten; laat ds de Goede nu eens zijn krachten beproeven,
om voor zijn belijdenis de deuren open te wringen
in Kampen. Want, is ze gereformeerd, wel, dan móet
het.

Ik gebruikte daar het woord „tolerantie”. Dat zit
'm in de kerkrechtelijke passage van de zes,
die met de synodocraten geconfereneerd hebben. In die
kerkrechtelijke noot hebben ze eveneens voor Ridder-
bos-Nauta gecapituleerd. Ze begonnen met het ratifi-
catierrecht te ontkennen; hoewel..... ze zelf op alle
manieren bij ons in huis er gebruik van gemaakt heb-
ben. Beste mensen, begrijpt u er iets van? Ik niet.
Daar hebben de predikanten Bos en de Goede
nu al maanden lang verklaard: wij hebben de beslu-
ten van Amersfoort onderzocht op het punt van hun
al-of-niet-ratificeerbaarheid, en toen besloten: we zul-
len ze niet ratificeren. Gevolg was: heel wat kerke-
lijke business. Stroomen papier. Classicale heen-
weer-disputen. En nu, paydoes, ploft daar uit de zaal
der geheime samensprekingen met synodocratische
deputaten de formule, dat het onjuist is, bij het
slot van art. 31 te denken aan een formeele ratificatie
van synodale besluiten door mindere vergaderingen.
Maar wat was dan het niet-anhypostatisme in al
dat optreden, ook van ds M. de Goede, tegen het
besluit-van-Amersfoort? Had hij ons dan al die moei-
te bespaard.

En, dan is daar het slot van hun nieuwe verkla-
ring. Daar staat: als er mensen zijn, die om der
conscientie wil bewaard zijn tegen een besluit van
een synode, dan moeten de kerkelijke vergaderingen
de grootst mogelijke tolerantie gebruiken. Tole-
rantie? dat betekent: we zullen u nog dragen.
Dat wil dus zeggen: een RECHT hebben die bezwaar-
den dus niet: recht blijft, dat ze alles doen, wat be-
sloten is, ook al is het tegen Schrift en K.O. Precies,
zooals dat, zwart op wit (al wordt er thans weer dien-
aangaande gejuikt in Den Haag, Valkenboschkerk)
geschreven is, in 1944. Tolerantie: men geeft
met dat woord het recht van niet-uitvoering van
Schrift-weersprekende synodebesluiten dus prijs. Dat
is: het lijkt wat nieuws, maar het is, als iets
nieuws, anhypostatisch; het is puur
synodocratisch.

Wat het RECHT der kerken prijsgegeven is, blijkt
trouwens uit wat er aan toegevoegd is: de kerkelijke
vergaderingen zullen die tolerantie (!) gebruiken,
„zoover het WELZIJN der kerken dit maar immer
gedoogt”. Welja. Dat betekent natuurlijk: de hei-
densche regel, dat het „heil der kerken de
hoogste wet is” (wat natuurlijk niet waar is,
want de wet zelf is de wet, er is geen hogere en
geen lagere wet, en het doen der wet, is het eenige
heil der kerk), die heidensche regel wordt aanvaard.
Mét de verschrikkelijke willekeur en tyrannie, die in
dit brok heidendom is opgesloten. De kerkelijke ver-
gaderingen zullen dat tolereren mogen stoppen,
zoodra het haar belieft. Met als gevolg,
dat ieder nóg afhangt, niet van een vaste wet of re-
gel, maar van de willekeur, en van den wind, die er
waait. Nu de nieuwe formule het recht der kerken
(en haar plicht) om NIET uit te voeren wat tegen
Schrift en belijdenis ingaat, heeft prijs gegeven, nu
kan men verder de rechtelozen dadelijk weer onder-
werpen aan de grofste willekeur. Artikel 31
is dus door de zes volledig op zij
gezet. Dit is de nuchtere werkelijkheid. Met alle ge-
leerdheid is het een verloochening van art. 31
K.O. en ook van art. 7 der Belijdenis.
Want daar staat duidelijk, dat men een besluit,
dat ingaat tegen de Schrift, nooit uitvoeren mag: en
dat geen enkele kerkelijke vergadering dat mag ver-
langen. Al mag zij wel verlangen, dat men de zaak-in-
geding dan verder aan de orde stelt, om
daarna te beslissen of, bij handhaving van een
valsche besluit, het tafellaken door te snijden is. Rond-
uit verklaar ik daarom, dat deze nieuwe formule in
strijd is met Schrift en Belijdenis.
En een leeg gebaar, dat als nieuwe formule-van-
pacificatie (!) anhypostatisch is: ze is net zoo

ongereformeerd als al de rapporten-Nauta-Ridderbos-
Polman uit de dagen van 1944.

We laten ditmaal de rest rusten. Als 't noodig is,
hopen we volgende week nog op een bepaald punt te-
rug te komen.

Het geheel is wel een droef relaas: 1) een kerk
stelt in 1942—'44 normen vast, in Gods Naam, en
jaagt de kudde ermee uiteen; 2) de genade Gods
brengt weer bijeen hetgeen verstrooid was; 3) men
weigert hardnekkig ook maar iets terug te nemen;
4) een paar van de in 1944 verstrooiden zeggen: maar
wij moeten over en weer schuld belijden, concreet de
één om dit, de ander om iets anders; 5) tenslotte
komen zij bijeen, die enkelen, en de uiteendrijvers, en
geen mensch belijdt er schuld. Alleen maar 6) zegt de één tot den ander: als ik 't
nu zó zeg, zoudt u dan u daarin kunnen vinden?
De ander 7) zegt dan serieus: het schijnt me zoo van
wel, komt laat ons samen zingen. Maar die ander wist
wel, dat hetgeen gezegd was, anders
niet was, dan zijn eigen oude lied.
Het leek pacificatie, het was capitulatie. Maar dan
gecamoufleerd. Het was het oude, dat de kerk uiteen-
gejaagd had, maar in den schijn van iets nieuws.

En nu staat daar een heele kerk te hengelen naar
een smaldeel. Doende alsof het wat nieuws is, dat be-
leden en plechtig „verklaard” is, en och, het was
precies het oude. Wie zin heeft, die kan wel weer
terug: de kwestie der duiten is in orde, en die schuld-
belijdenis, die is allang in orde. Als u maar weer mee-
doet, dan is het wel weer goed. Een enkele roept nog
gauw: het feit, dat ze eens kwamen praten is al een
schuldbelijdenis. Waarom ze dat niet eerder gezegd
hebben? Wel: omdat men pas aan 't eind ontdekt, dat
ieder terugkomen mag, die synodocratische denkt.

En daarom vragen we: wat gemeenschap
heeft Christus met Beliar? Neen.
dat is nu geen verdoemen van personen, en geen scheld-
partijtje. We weten allen, dat wij dagelijks in zonden
zijn gevallen, en dat er niets is, dat de belijdenis ont-
krachten mag, dat wij midden in den dood liggen.
Maar onze zonde is wat anders dan onze opstanding
en onze bekeering tot gehoorzaamheid. En als wij
vandaag Christus met Beliar ook hier niet samen
kunnen zien stemmen, dan is dat dezen keer nog iets
anders dan het zeggen: hier is het ware, daar is
het valsche. Want vóór de tegenstelling waar-valsch,
of wit-zwart, ligt in de kerk al de tegenstelling:
hypostatistisch-anhypostatistisch, iets
om 't lijf hebbend, niets om 't lijf hebbend, substan-
tiel of-larie. De kerk heeft nu eenmaal „stukken”
te verhandelen, pièces de résistance. Dat is haar op-
dracht, en haar ambt. Als zij met „leege gebaren”
werkt, wie zal dan nog zoden aan den
dijk zetten? Zoodra een kerk het be-
staat, om, nu al zes jaar, niets anders te doen dan
een schimmenspel, is het met haar kracht gedaan.
Niet, dat de synodocratie verkeerd doet, is haar
eerste oordeel. Maar dat zij met schimmen speelt,
dat ze anhypostatistisch doet, dát is de
primaire triomf van Beliar.

Over personen hebben we 't niet, wij hebben niets
aan persoonlijke data. Het gaat over beginselen,
en officiële handelingen. In dién zin
zagen we Beliar in de Valkenboschkerk, we zagen in
hem de Anhypostatos. Christus geeft ons iets om op
te kluwen. Belial iets om op te zabbelen.
Christus is tot een aanstootsteen. Belial
toovert fata morgana, grootscheepsche nonsens, glij-
baantjes.

Want er is geen steek veranderd, en toch staan er
van die vette koppen in de krantjes. En dáaraan gaan
we onder. Sommigen willen weg, zoo hier en daar,
ze willen het alleen maar zó niet gezegd hebben.

Indien het ooit gebleken is, dan hier: de synodo-
cratische kerken willen u wel hebben. Maar ge moet,
zoover ge officieel zijt, eerst „amen” zeggen, op de
heele beweging. Amen, desverlangd in een andere
omschrijving. Men wil wel doen alsof ge wat anders
hebt gezegd.

En daarmee zullen ze het „smaldeel” lokken.
Zoo bewijzen de zes, die deze formules hebben aan-
vaard, de formules, die zakelijk synodocratisch zijn,
maar verpakt in het papier van een haute nouveauté,
den dienst van lokganzen.

Dat zij het zoo niet zien, geloof ik graag, van een
deel hunner.

Maar dat het zoo is, dat geloof ik niettemin stellig.
K. S.

Groningen-Oosterbeek-Den Haag

De Haagsche Synode is weer bijeen geweest. Dit-
maal zelfs vervroegd; zulks in verband met een o.a.
door Ds B. A. Bos, Dr F. L. Bos en Ds M. de Goede
aan haar deputaten van samenspreking voorgelegde
„samenvatting van gevoelen”.

Die term roept herinneringen op aan het jaar 1943.
Toen werd immers een „Verklaring van Gevoelen” in-
gediend door hen, die zich met bezwaarschriften tegen
de leeruitspraken van '42 tot de synode hadden ge-
wend. Een „Verklaring van Gevoelen”, waarmee ze
bedoelden het dreigende gevaar van kerkverschuring te
bezweren. De toenmalige synode heeft echter die „Ver-
klaring van Gevoelen” genegeerd en tot op den hui-

digen dag rust dit stuk in haar archief.

Men verachtte een verklaring van gevoelen,
toen de breuk nog voorkomen kon worden. Men
maakt ophef van een samenvatting van gevoelen,
als de breuk een feit geworden is.

Een vooruitgang sinds '43? Ik geloof het niet. Ja,
als de Haagsche Synode nu eens op die eerste „ver-
klaring van gevoelen” was ingegaan; als ze eens had
uitgesproken dat die leer volkomen Gereformeerd was,
en dat die broeders in hun ambtelijken dienst nimmer
hadden mogen zijn geschorst! Ja, dán.....

Maar men handhaaft nog zijn vonnissen; men neemt
de oorzaken der breuk niet weg; men poogt alleen
maar de gevolgen van eigen zonde minder groot te
maken. Evenwel zonder zich te bekeeren.

Neen, dit optreden der Haagsche Synode is niet naar
Zondag 33.

Toch weegt iets anders me deze weken zwaarder.
Dat is het doen der drie predikanten, in den aanhef
genoemd. Ik lees daar de namen van B. A. Bos en M.
de Goede. Twee mannen, die lid waren van de Synode
van Groningen in '46; die een poosje later, in '48, con-
fereneerden in Oosterbeek; en die nog geen twee jaar
later zich aan Den Haag presentieeren met een nieuwe
formule.

Wie scherp wil zien, wat er zich bezig is af te spelen,
mag het jongste stuk kerkgeschiedenis niet vergeten:
ook niet voorzoover ds B. A. Bos en ds M. de Goede
daarin een rol hebben gespeeld. Van hun kant is tot
voor kort met nadruk verzekerd, dat zij de lijn van
Groningen handhaafden; dat zij binding en schorsing
opgeheven wilden zien. En toen na Oosterbeek II onder-
geteekende schreef, dat men daar dogmatisch en kerk-
rechtelijk de broeders al had losgelaten en de vrij-
making in feite verloochend, volgde een fel protest
hunnerzijds.

Laten we kort de feiten noemen.

Te Groningen was een stuk ter tafel van de Synode-
Duursema, behelzende een voorstel tot samenspreking.
Inzake de wijze van ontmoeting werd voorgesteld:
mondeling contact tusschen deputaten
van beide kanten. En als thema der samensprekin-
gen wees men aan: het gezamenlijk ontwerpen van
voorstellen, welke zouden kunnen leiden tot overeen-
stemming inzake leerpunten, welke ons tot nu toe
scheiden.

Groningen antwoordde op beide punten met een zeer
beslist „neen”. Ze zeiden van het synodale voorstel
daar, dat het was zondig (omdat men den bodem
der feiten verliet en daarmee Gods gebod inzake een
waarachtig herstel van een geslagen breuk ongehoor-
zaam was); dat het was schadelijk (omdat geen
leerpunten, doch de concrete leeruitspra-
ken van '42 ons scheidden); dat het was gevaar-
lijk (omdat op die wijze de eenheid van handelen bin-
nen onze kerken zou worden verbroken); en dat het
was zinloos (omdat de uitnoodigende partij alles
handhaafde, en de vrijmaking als dwaling en revolutie
bleef veroordeelen).

Groningen wees dus het synodale thema op de
aangegeven gronden af. En Groningen wilde ook niets
weten van de voorgeslagen wijze van ontmoeting,
doch stelde daartegenover als eisch: voorschanda
schriftelijk en publiek; omdat alleen
zoo de dreigende gevaren konden worden afgewend, en
alleen zoo 't medeleven en gebed van alle geloovigen
kon worden verkregen.

Zoo spraken toen ook ds B. A. Bos en ds M.
de Goede!

Enkele jaren later gingen deze broeders met o.a.
Toornvliet en Volten confereneeren te Oosterbeek. Toen
zetten ze de eerste stappen op het hellend vlak, waar-
van ze het dieptepunt bereikten deze week in Den
Haag.

Ik kan me best begrijpen, dat sommigen wel iets
voor Oosterbeek voelden. Temeer, omdat verzekerd
werd, dat men daar als particulieren elkaar
had willen ontmoeten. Als op dezen weg nu eens iets
goeds kon worden bereikt, waarom dan niet?

Toch ging 't daar in Oosterbeek mis. Omdat men
toen begon te handelen, lijnrecht in strijd met wat
men zelf te Groningen had helpen besluiten. En om-
dat men toen den kerkelijken weg verliet.

Oosterbeek deed wat Groningen wilde voorkomen:
praten over leerpunten inplaats van spreken over
concrete leeruitspraken. Men ging daar
in zijn conclusies praten over 't verbond, dat niet zu-
ver voorwaardelijk was, en ook niet zonder meer on-
voorwaardelijk. En men leidde in de conclusies de aan-
dacht af van de eigenlijke oorzaken der breuk: de leer-
uitspraken van '42.

Men ging daar onderhandelen over een proce-
dure naar art. 31, terwijl in geding was de brutale
verkrachting van art. 31 door de Synode.
Oosterbeek bracht de heele zaak op een totaal ander
plan. Men zei, dat men het ambt der geloovigen wilde
activeren.

Maar Groningen had dat al gedaan! Juist daarom
had men den eisch van „voorschanda schriftelijk en
publiek” gesteld, om de geloovigen binnen onze kerken
actief te houden, en die buiten onze kerken actief te
maken, in het bewaren en herstellen van de eenigheid
des geloofs. Groningen zei, dat wie zich hadden vrij-
gemaakt in dat goede werk moesten volharden door
trouw te blijven, en dat wie het nog niet hadden
gedaan de eenigheid der kerk moesten gaan betrachten
door weer trouw te worden, en zich op staanden voet

vrij te maken. Vandaar dat Groningen een getuigenis deed uitgaan in dien geest, met als eerste handteekening die van ds B. A. Bos.

Oosterbeek echter deed iets anders. Men zei daar: rechts en links van de scheur zijn de geloovigen niet of onvoldoende actief geweest met betrekking tot de eenheid. En Bos en De Goede wilden, in bond met Volten en Toornvliet, die trage massa aan beide kanten tot activiteit te brengen.

Het goede werk der vrijmaking (actief de eenigheid des geloofs handhaven) veroorzaakten ze als gebrek aan eenheidsactiviteit. En het kwade werk van binding en schorsing vergoelijkten ze: het was niet het verbreken der eenheid actief, doch een tekort aan eenheidsactiviteit. Kortom, men wierp synodalen en vrijgemaakten op één hoop, en veroordeelde allen gelijkelijk.

Daarmee was men overgestapt op het thema dat Groningen had afgewezen. En men had ook een wijze van ontmoeting aanvaard, die men zelf te Groningen in de sterkste termen had veroordeeld.

Niemand mag er boos om zijn, als Bos en de Goede sinds Groningen veranderd zijn van opinie. Als ze meenden achteraf dat 't besluit van Groningen onjuist was, wie zal dan hun het recht betwisten om te pogen dat besluit teruggenomen te krijgen? Als ze dat maar openlijk hadden gezegd! En als ze daarmee maar in den kerkelijken weg waren gebleven!

Doch dat is juist de ellende: men heeft er altijd omheen gepraat. Men probeerde de menschen wijs te maken, dat Oosterbeek precies in de lijn van Groningen lag. En men negeerde den kerkelijken weg volkomen. Men richtte zich niet met zijn bezwaren tot de kerkelijke vergaderingen, maar ging over het hoofd van alle kerkeraden heen zich richten tot de individuele geloovigen. Men deed dat samen met Toornvliet en Volten, die onze kerken fel bestreden. En men deed juist wat Groningen had willen voorkomen: men brak de eenheid van handelen binnen onze kerken. Sinds dat moment begon de verwarring binnen onze kerken toe te nemen.

Men beweerde wel, dat 't daar in Oosterbeek een particuliere ontmoeting was. Maar in feite ging men daar de kerkelijke zaak van een mogelijke hereeniging aan de orde stellen en propageeren, volkomen in strijd met kerkelijke besluiten en buiten alle kerkelijke vergaderingen om.

En die ellende begint zich nu duidelijk te openbaren.

Onder de bewering dat 't particulier was, ging men zaken der kerken behandelen. Toen ds Bos zich voor 't eerst met de Haagsche Synode in verbinding stelde, schreef De Roeper: dat doet hij particulier. Maar toen men resultaten meende bereikt te hebben, werd onmiddellijk door datzelfde blad de trom geroerd: nu moet onze Synode bijeenkomen!

Wat men de dwaasheid zelf niet zag: als 't particuliere zaken zijn, dan schrijf je daarover niet in de krant en dan probeer je niet de menschen daarvoor warm te maken. Zijn 't daarentegen kerkelijke aangelegenheden, wie heeft ds Bos en ds De Goede opdracht gegeven en gemachtigd om met Den Haag te gaan onderhandelen?

Daarom als eerste conclusie dit: onze kerken moeten deze dingen onontvankelijk verklaren. Ze hebben niets te maken met de particuliere aangelegenheden van enkele menschen. En als men zegt: 't is voor onze kerken van groot belang, dan moeten die kerken zeggen: wij laten onze zaken niet eigenmachtig behandelen door enkele menschen, die de kerkeraden en 't kerkverband totaal negeerden. B. H.

Het smaldeel arriveert

In Oosterbeek begon dus, zooals ik aantoonde, al de afglijding naar het synodale standpunt bij de predikanten B. A. Bos, F. L. Bos en M. de Goede. En velen, onder wie ook ik zelf, waren sinds dat oogenblik ongerust ten aanzien van de vraag, waar de weg dezer broeders zou eindigen.

Zelf hielden ze in „De Roeper” vol, dat ze er niet aan dachten om de vrijmaking te verloochenen. Ze verweten aan ons, dat we de vrijmaking niet „eenvoudig” hielden. Wij knoopten er, volgens hen, veel te veel aan vast. Maar zij bleven trouw aan de vrijmaking: het ging tegen de bindingen en de schorsingen. Als die niet werden weggenomen, kon er van hereeniging geen sprake zijn.

Wij willen nu zien, wat daarvan terecht gekomen is. Als „samenvatting van gevoelen” legden ze aan de Haagsche Synode de volgende verklaring voor:

Ten aanzien van de beschouwing en behandeling van de kinderen der gemeente, welke de Heere van ons vraagt, geloven en belijden wij:

a. dat zij, omdat zij begrepen zijn in Gods Verbond en Christus' Kerk, en omdat ook hun de belofte des H. Geestes toekomt, zonder onderscheiding gelovig zijn te tellen bij (te rekenen tot, te erkennen als) dezulken, in wie de Geest der genade onoverwinnelijk heerst tot wederbaring, tot geloof, tot bekering en ten eeuwigen leven;

b. dat dit oordeel zich nooit mag losmaken van wat de Schrift openbaart aangaande Gods verkiezing, dat niet alles Israël is, wat Israël heet;

c. dat dit oordeel geen regel in zich sluit aangaande de tijd der wedergeboorte, en dat — ofschoon de vrijmacht des Geestes om de belofte te verwerkelijken in

onbewuste kinderharten door niets mag worden ingeperkt — wij bij het opgroeien der kinderen gebonden zijn aan de geopenbaarde regel, dat de Heere het Evangelie stelt tot een zaad der wedergeboorte;

d. dat dit oordeel niets mag afdoen van de ernst der verbondsverantwoordelijkheid, waarvoor ouders en kinderen beide moeten worden geplaatst en geenszins verkort mag de klem der schriftuurlijke waarschuwing, dat velen om hun niet nakomen van de eids des geloofs en der bekering de vervulling der belofte, n.l. de zaligheid, niet deelachtig worden.

Broeders wilden gaarne weten, of deze samenvatting in overeenstemming is met de Vervangingsformule. In dat geval zou hun bezwaar tegen de V.V.F. vervallen zijn, en zou er in ieder geval geen confessionele belemmering meer zijn voor kerkelijk samenleven.

We willen deze jongste formule even analyseeren.

Punt a) komt hierop neer:

1. Krachtens het verbond zijn alle kinderen der geloovigen te erkennen als degenen in wie de Geest, onoverwinnelijk heerscht tot wederbaring etc. Dat wil zeggen: wij moeten niet maar doen alsof dat zoo is, maar belijden dat het waarlijk zoo is. Alle kinderen, zonder onderscheid, zijn het ware Israël. M.a.w. het is inderdaad alles Israël wat uit Israël is!

2. Zoo heerscht die Geest reeds in de pasgeboren kinderen. Hij werkt wederbaring in hun hart reeds vóór ze het woord kunnen hooren. M.a.w. de Geest werkt bij allen onmiddellijk!

3. Zoo heerscht hij bij allen „ten eeuwigen leven” en daarin is Hij, bij allen, onoverwinnelijk. M.a.w. wij moeten gelooven dat ze allen zalig worden.

Maar nu komt het „fraaije”: alles wat men in a) gezegd heeft, maakt men in b), c) en d) volkomen krachteloos.

Want b) zegt: krachtens de verkiezing is niet alles Israël, wat uit Israël is. Volkomen in strijd met a!).

In c) poneert men, dat we bij het opgroeien der kinderen gebonden zijn aan den geopenbaarden regel, dat de Heere het evangelie stelt tot een zaad der wedergeboorte. M.a.w. de Geest werkt in den regel middellijk. Volkomen in strijd met a!).

In d) handhaaft men de waarschuwing, dat velen om hun ongelooft en onbekeerlijkheid niet zalig zullen worden. Volkomen in strijd met a!).

Alles wat men onder a) gelooft en belijdt, loochent men in het vervolg weer. Ik moet eerlijk bekennen, nog nooit zooveel dogmatische nonsens bij elkaar gezien te hebben. Dit is eenvoudig ja en neen over heel de linie. Hoe men dit theologisch klaar dokterde, is me een raadsel. En dat prof. Berkouwer en Ridderbos etc. het hiermee eens zijn, is ook onbegrijpelijk.

Maar belangrijker is: wat blijft er zoo over van den ernst van het gelooven en belijden? En waar haalt men den moed vandaan, om dezen onzin als basis voor hereeniging aan te prijzen?

Nog nooit tevoren heeft men zoo grof de schapen probeeren te verleiden tot ja-en-neen tegelijk. Hier staat met zooveel woorden, dat de verkiezing vloekt met het verbond. En dat de Heere in zijn spreken is een God, die „neen” zegt over dezelfde dingen waarvan Hij eerst „ja” zei.

Maar wat ik ook gelooven wil, nimmer wil ik belijden dat God tegen Zichzelf verdeeld is! En laat U daarom niet verleiden. Want deze leer beteekent de dood voor alle geloof!

En wat ik niet begrijp: waarom hebben de broeders zooveel kabaal gemaakt? Waarom hebben ze niet eerlijk gezegd, dat ze de vrijmaking verloochenden? Waarom hebben ze den schijn probeeren te wekken, alsof ze de binding verwierpen?

Waarom zeiden de predikanten B. A. en F. L. Bos niet ronduit, dat ze dogmatisch voor de Synode capituleerden? In '46 schreven ze samen een brochure „De weg tot eenheid door gehoorzaamheid”. En daarin spraken ze een vernietigend oordeel uit over de vervangingsformule. Maar nu hebben ze met hun „samenvatting van gevoelen” de heele vervangingsformule geaccepteerd, en daarmee ook de leeruitspraken van '42.

Men heeft de binding, waartegen men zei te blijven vechten, thans volledig aanvaard. Doch waartoe dan al die Roeperartikelen, waarin men het tegendeel beweerde? Waarom de kerken in onrust gebracht, en den menschen een rad voor de oogen gedraaid?

Misschien zal men weer met de jongste formule gaan colporteren, als basis-voor-hereeniging. Maar laten we heel nuchter blijven: de capitulatie is volkomen.

Ik begrijp, eerlijk gezegd, niets van al de actie, die deze broeders de afgelopen maanden voerden. 't Zou eerlijk geweest zijn, als ze ronduit hadden verklaard: wij worden weer synodaal.

Want dogmatisch gaven ze alles toe. Zie maar hun formule en de verzekering van B. A. en F. L. Bos, dat de sacramenten invendige genade verzegelen. O ja, den term „te houden voor” komt in hun samenvatting niet meer voor. Ze willen blijkbaar niet „veronderstellen”, maar „geloovig tellen” en „erkennen als”. Maar zekelijk hebben ze de heele veronderstelling toch weer binnengesmokkeld. Want twee tegenstrijdige uitspraken kun je onmogelijk „gelooven” en „erkennen”. Je kunt dan alleen

maar doen-alsof, d.w.z. veronderstellen.

Kerkrechtelijk is de capitulatie ook volkomen. Men wil niet weten van een ratificatierecht der kerkeraden naar art. 31. Inplaats daarvan komt men met een tolerantie-gedachte op de proppen. Kerkelijke vergaderingen moeten t.a.v. bezwaarden verdraagszaam zijn. Maar het is een wassen neus. Want de graad waarin men tolerantie betracht, hangt af van wat „het welzijn der kerken gedooft”. En de beoordeeling daarvan staat natuurlijk aan de synode. En de bezwaarden moeten door hun optreden de kerkelijke gemeenschap niet in gevaar brengen. Maar de kerkelijke vergaderingen maken weer uit, wanneer iemand de gemeenschap in gevaar brengt. Zoo meent men voor bezwaarden binnen de kerk ruimte te hebben gekregen, maar tenslotte besluit de synode in hoever tolerantie zal worden betracht, en ook, of 't optreden van een bezwaarde de gemeenschap in gevaar brengt.

Rechtszekerheid is er voor de bezwaarden niet. Want ondanks alle mooie woorden verkoopt men al bij voorbaat eventuele bezwaarden met huid en haar aan de Synode. Men levert ze over aan de „genade” van kerkelijke vergaderingen. Doch rechten binnen de kerk heeft niemand meer. Men belijdt zelf de volstrekke hiërarchie. En daarom verbaast 't dan ook niet, dat men met geen woord rept van het onrecht der schorsingen.

Kerkrechtelijk is 't dus één groote schande, die de broeders pleegden.

't Was wel duidelijk, dat ze sinds lang alle kerkrecht aan hun laars laptten. Men nam zelf den kerkelijken weg niet in acht, en riep zelfs op (dr F. L. Bos) om den kerkelijken weg niet te bewandelen, wanneer Den Haag hun accoordje zou goedkeuren.

Maar kijk, als ik nu met pak en zak wilde overloopen naar de synodocratie, dan zou ik, als ik de broeders was geweest, naar mijn kerkeraad zijn gegaan en gezegd hebben: broeders, ik ga terug. Mijn vrijmaking verloochten ik. En ik zou schuld beleden hebben, dat ik zoo lang om de zaak had heen gedraaid, en zoo lang de kerken in opschudding had gebracht en de menschen voor den mal gehouden. Ik zou, heengaande, eerst vergeving hebben willen ontvangen van de broeders, over alle misleidende woorden en bedriegelijke artikeltjes.

En als ik die gekregen had, zou ik naar Den Haag zijn gegaan en daar ook openlijk schuld hebben beleden over de zonde der vrijmaking, zoodat iedereen 't hooren kon. En ik zou een poos heel diep willen nadenken over de vraag, of ik nog wel dominee kon blijven, nu mijn weg van de synodocratie en weer terug naar de synodocratie, een aaneenschakeling van dwaasheid en onkerkelijkheid was geweest. Ik zou, geloof ik, liever met veters gaan venten, dan nog langer dominee blijven, zonder één woord van verootmoediging en eenig blijk van bekeering.

De synodale gemeenschap neemt hen nu weer op. Ze moet 't maar weten. Hoe ze 't kon doen, is me vooral kerkrechtelijk een raadsel. Want ze presenteerden zich wel als belijders van 't synodocratische kerkrecht; maar men had behalve die woorden ook nog de feiten van het laatste jaar; de feiten, die bewezen dat men maling had aan alle kerkrecht, dat men bezworen had te zullen houden. Want wie weet b.v., of dr F. L. Bos van plan is, zich in de nieuwe gemeenschap wel te houden aan den kerkelijken weg? Hij is in staat om morgen daar den boel op stelten te zetten en weer een actie te beginnen, buiten den kerkelijken weg om en tegen den kerkelijken weg in, en dat dan te verdedigen vanuit zijn heel subjectivistische visie omtrent het recht van het synodocratisch kerkbestaan. Als ik synodocraat was, ik zou mijn hart vasthouden en zeggen: wien halen we binnen? Den man, die aan kerkelijke orde 't meest willekeurig zich vergreep.

Men zal hem ginds wel aanvaarden, denk ik. Dat moeten ze zelf maar beslissen. Aan onzen kant moet ieder zien, dat de zwendel daarmee ginds al duidelijker wordt. In '44 werden velen geschorst, terwille van de kerkelijke orde, zooals het heette. Maar nu aanvaardt men de menschen, die in woord en daad blijk gaven gedurende het laatste jaar, dat ze alle kerkelijke orde verachtten.

En zoo verteert die gemeenschap zichzelf op het moment dat ze een aantal menschen in haar schoot opneemt.

Met haar leeruitspraken knoeit ze zelf, laat ze knoeien en leert ze knoeien.

Haar orde-decreten van enkele jaren terug neemt ze nu ook al niet meer serieus. Want openlijke ordeverstooters haalt ze binnen met formuleetjes.

Ze heeft een paar zieltjes gewonnen, maar is zelf in haar geestelijke machteloosheid openbaar geworden. Ze is niet eens meer in staat, haar leer te handhaven en haar orde veilig te stellen.

Onze kerken mogen de genade ontvangen, om simpel trouw te zijn en de schapen te weiden en te regeren. De Heere geve ons, na alle onrust en deining, in zijn gunst nu jaren, waarin de luister van den Grooten Herder der schapen openbaar wordt.

B. H.

